

УНИФОРМИСАЊЕ МИШЉЕЊА

ИСТРАЖИВАЊЕ МЕЂУ НАСТАВНИЦИМА ОСНОВНИХ И
СРЕДЊИХ ШКОЛА И РОДИТЕЉИМА СПРОВЕДЕНО У
ДЕЦЕМБРУ 2025. ГОДИНЕ

Начин спровођења истраживања

- Анкетна метода (структурисани упитник)
- Комбинована истраживање – онлајн + уживо
- Затворена питања (социодемографске варијабле и ликертове скале), полуотворена питања и једно отворено питање намењено квалитативној анализи за родитеље / три отворена питања за наставнике
- Укупан број прикупљених одговора: 705 родитељи / 145 наставници
- Обрада података: комбинација квантитативних и квалитативних метода, дескриптивном статистиком, корелационом анализом, поређењем група, регресионом анализом и тематском анализом отворених одговора

ОПШТИ ЦИЉ:

- Испитати како наставници и родитељи у Србији перцепирају најављено увођење националних уџбеника и које детерминанте обликују њихову подршку или противљење тој мери

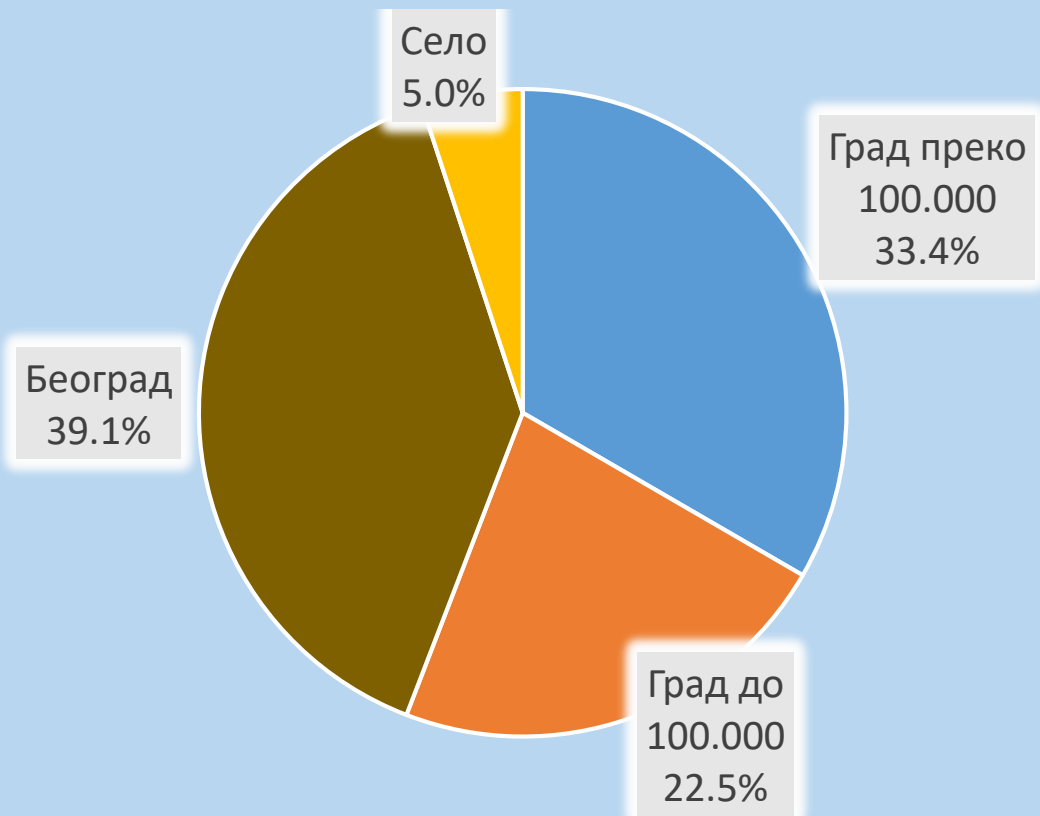
ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ:

- Утврдити степен информисаности и заинтересованости родитеља и наставника за образовну политику
- Анализа политичког поверења и ставова о националним уџбеницима
- Испитивање утицаја идеолошке оријентације родитеља и наставника у контексту (не)прихватања националних уџбеника
- Сагледавање значаја социо-економског фактора, посебно цене уџбеника у контексту (не)прихватања националних уџбеника
- Идентификација доминантних тема и аргумената родитеља и наставника у отвореним питањима

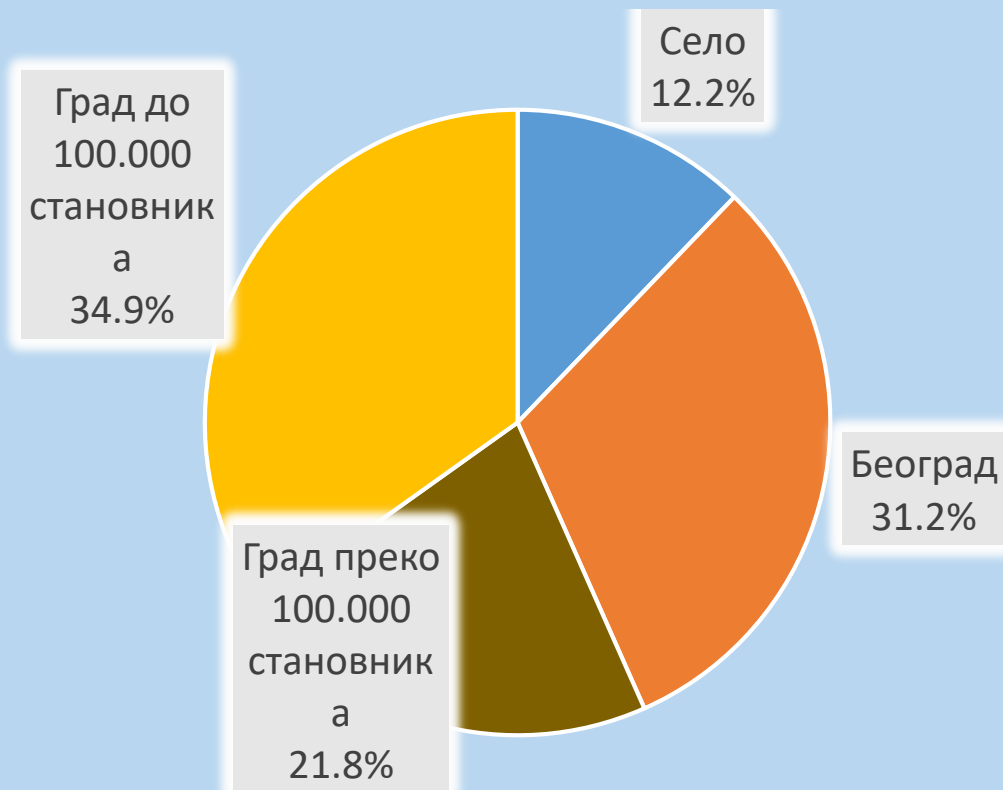
Опис узорка

- Узорак чине претежно жене (родитељи 83%, наставници 70%)
- Најзаступљенији су родитељи од 40 до 59 година и наставници од 40 до 60 година
- Висок ниво образовања (већина факултет или вишу школу)
- Стаж у настави доминира 20+ година (58%)
- Просечни породични приходи испитаника су око 150.000 рсд (податак се односи на родитеље)

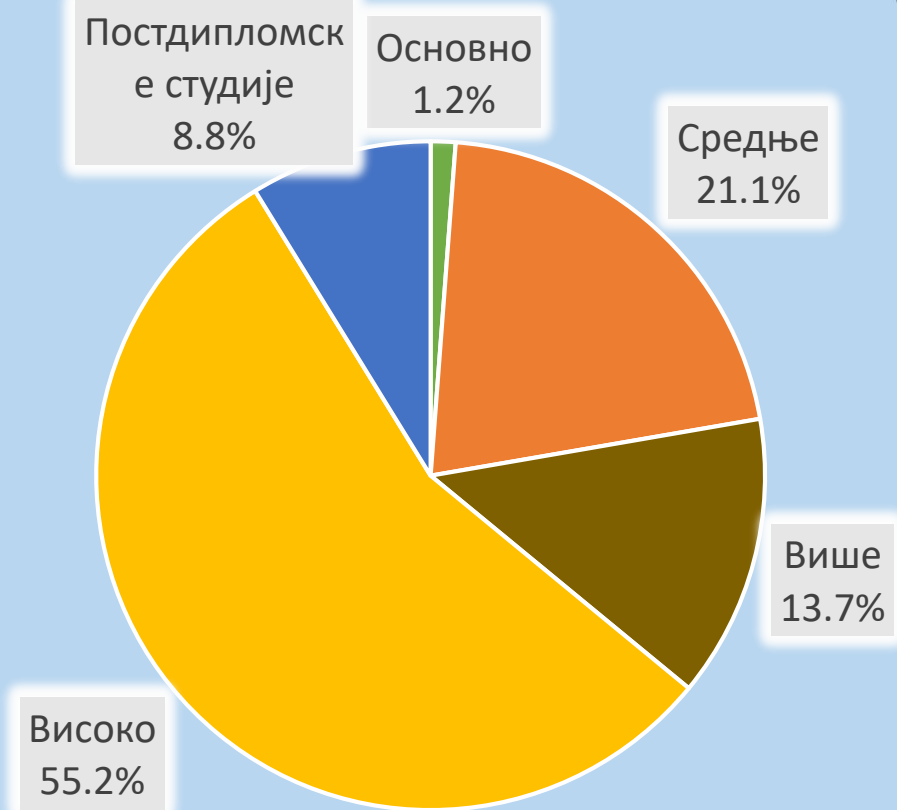
наставници

родитељи

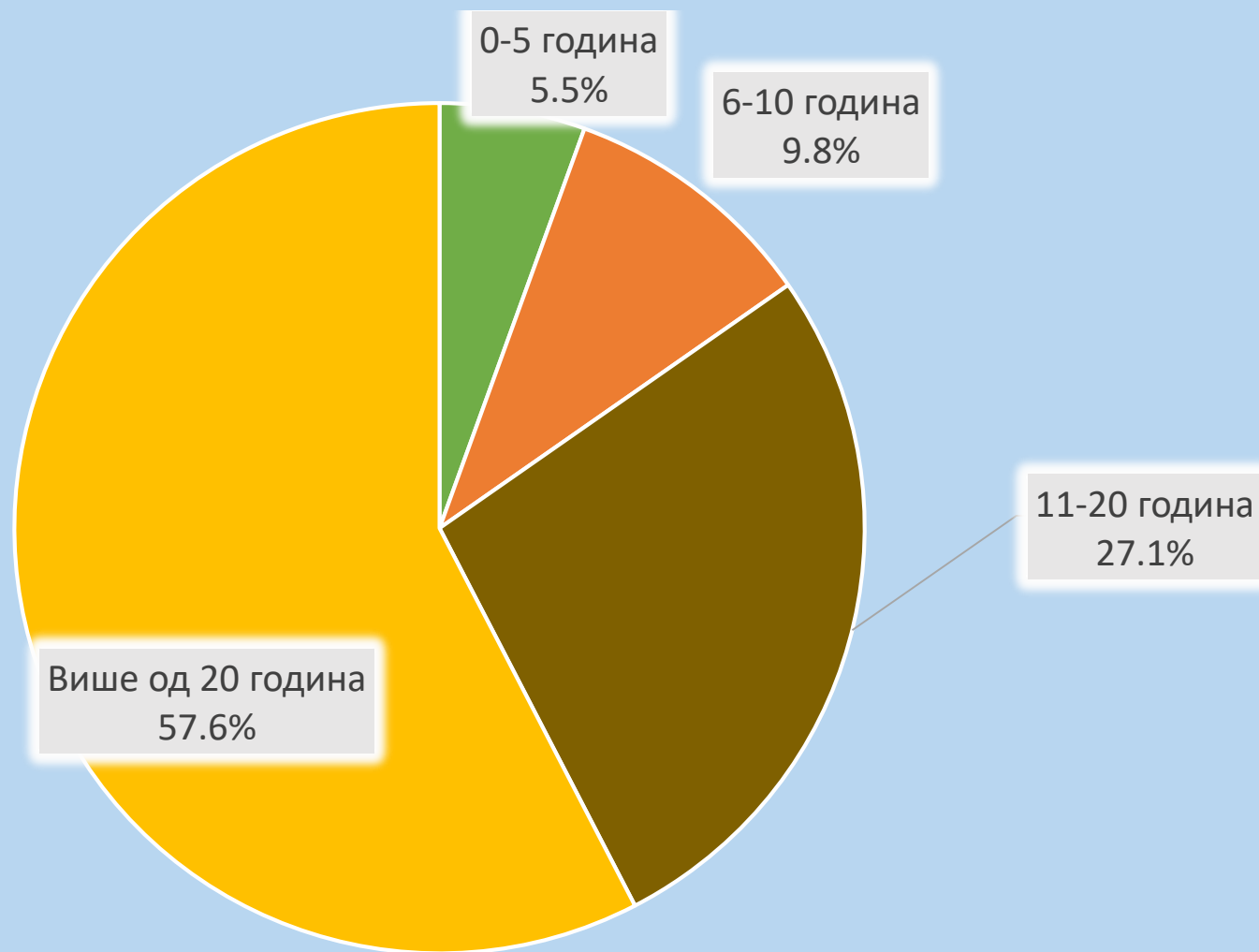

наставници

родитељи

Стаж у настави

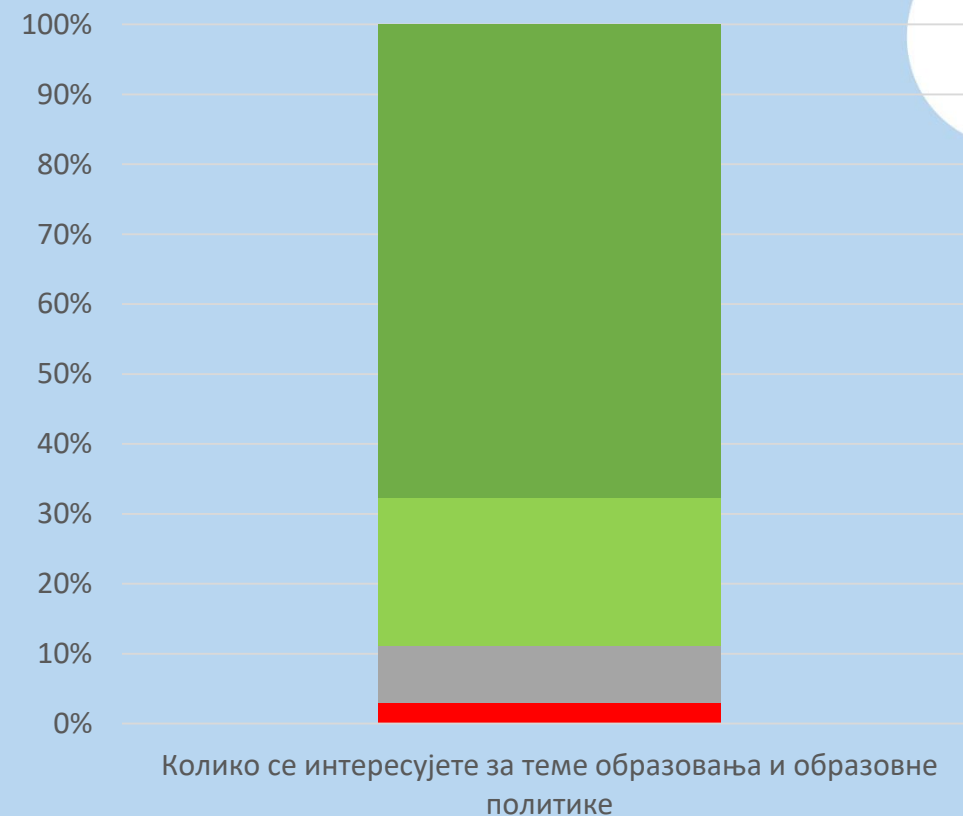

Образовна политика - интересовање

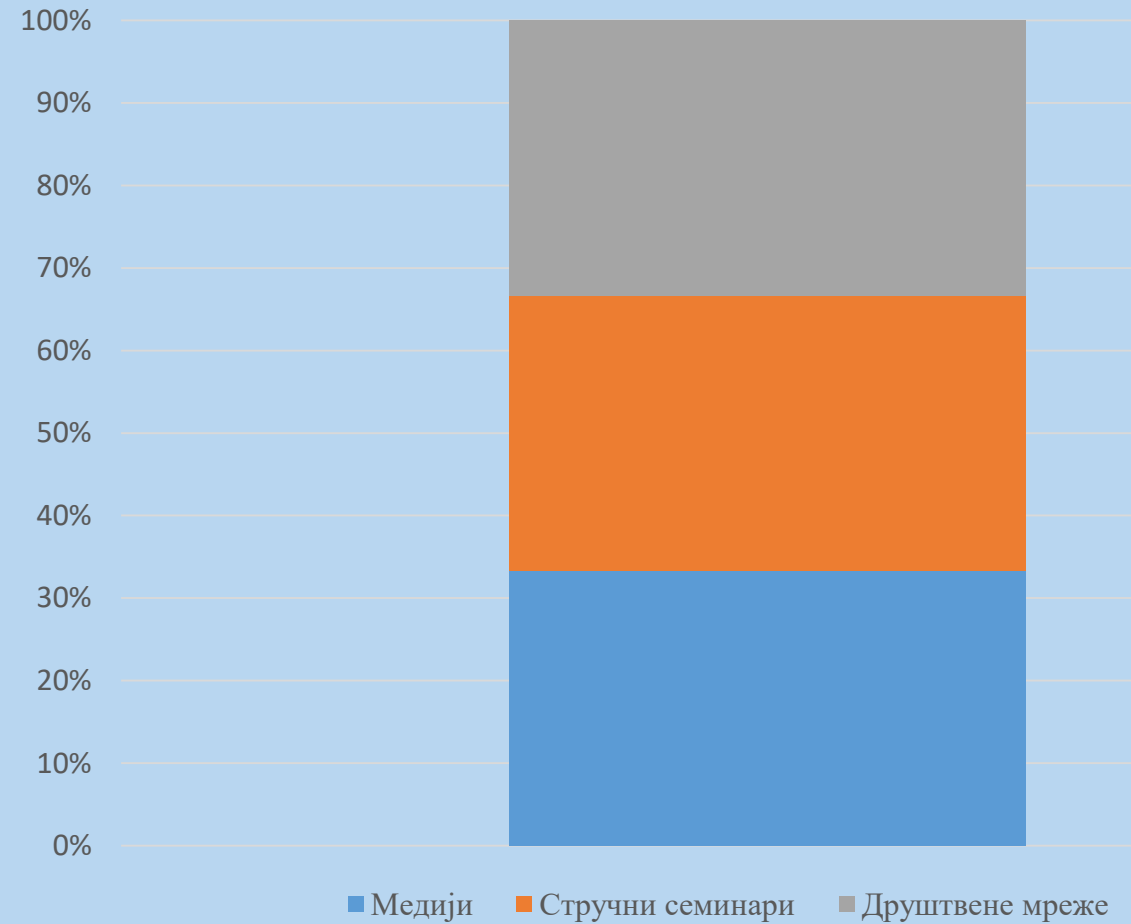
Анализа упитника показује да су наставници веома заинтересовани за образовну политику (реформе, промене...) – 88% наставника се изјашњава као веома заинтересовано.

Међутим, ако се узму у обзир извори информисања слика је сложенија:

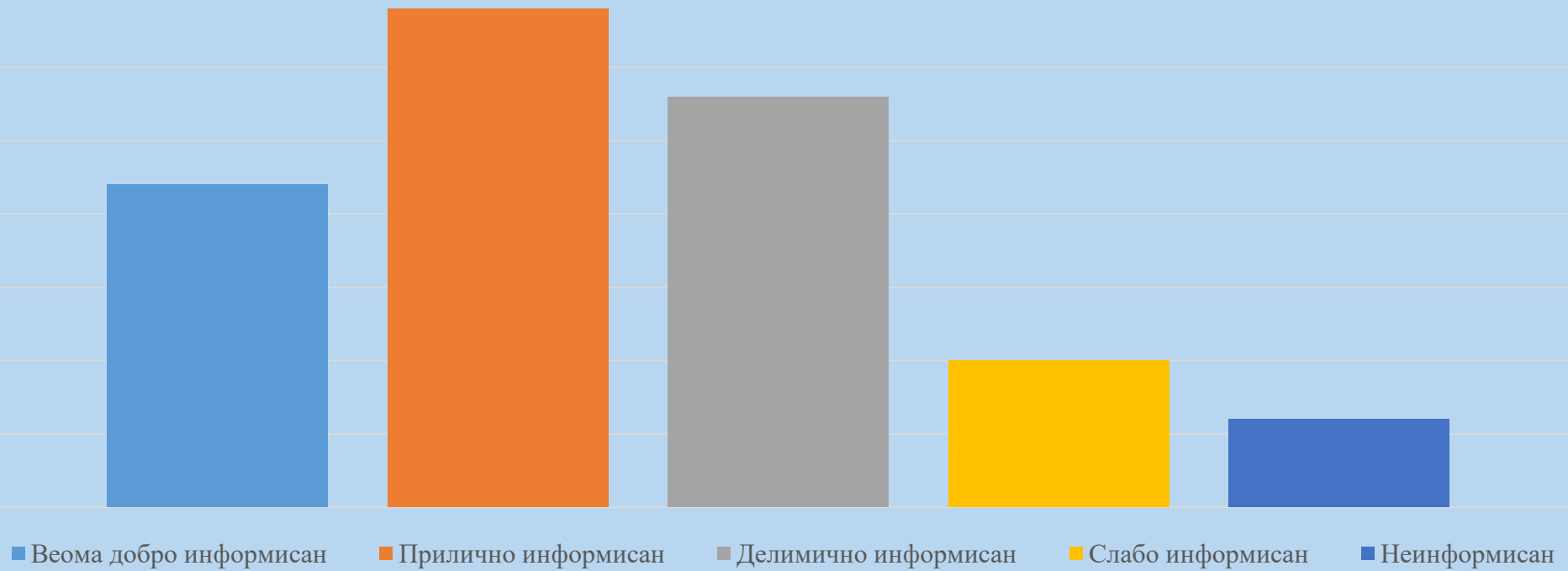
- **60% испитаних наставника информисе се преко друштвених мрежа и медија, док се мање од половине наставника информисе преко званичних канала**

Начини информисања наставника

Информисаност наставника о националним уџбеницима

Образовна политика - интересовање

Анализа упитника показује да се родитељи о образовним темама највише информишу преко друштвених мрежа и медија док је школа као извор информација тек на трећем месту

Интересовање за реформе

Информисаност родитеља о националним уџбеницима

- Уопште нисам информисан/а
- Мало сам информисан/а
- Нисам ни информисан/а ни неинформисан/а
- Информисан/а сам
- Веома сам информисан/а

Образовна политика - интересовање

Закључак:

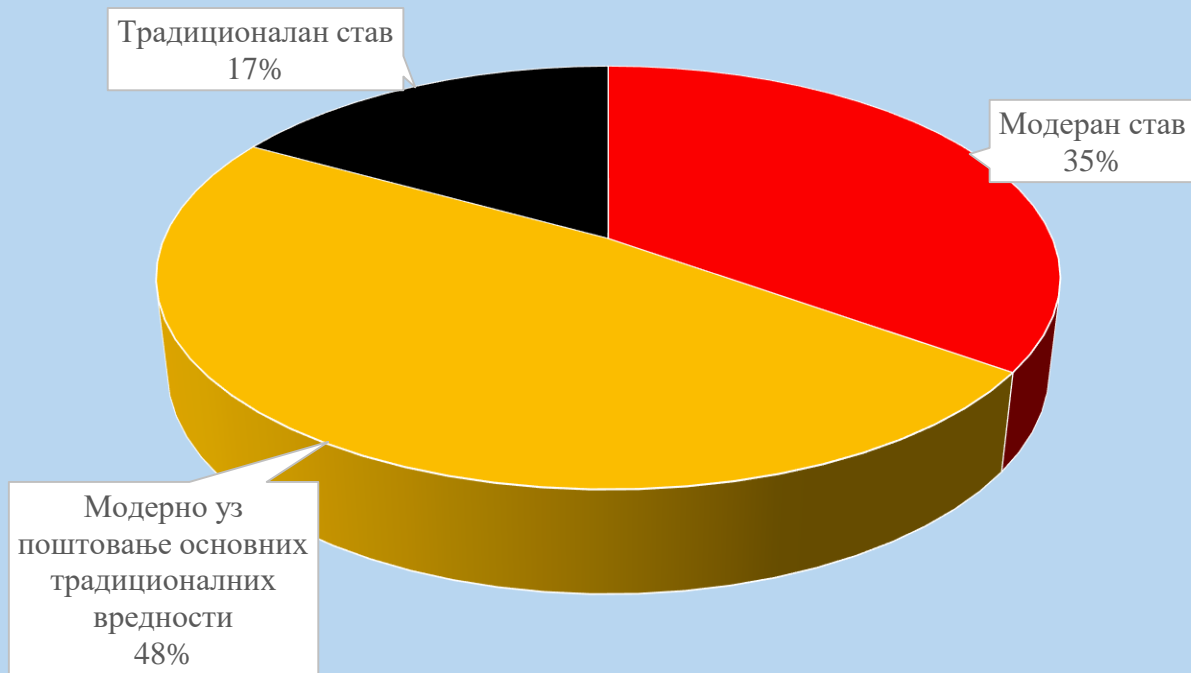
Подаци указују да јавна дебата о националним уџбеницима не почива на уједначеном нивоу информисаности ни наставника ни родитеља. Иако постоји изражено интересовање за ову тему, значајан део испитаника нема потпуне или довољно јасне информације, што може утицати на формирање ставова.

Иако 56% наставника сматра да је добро или веома добро информисано, чак 44% се налази у зони делимичне или ниске информисаности.

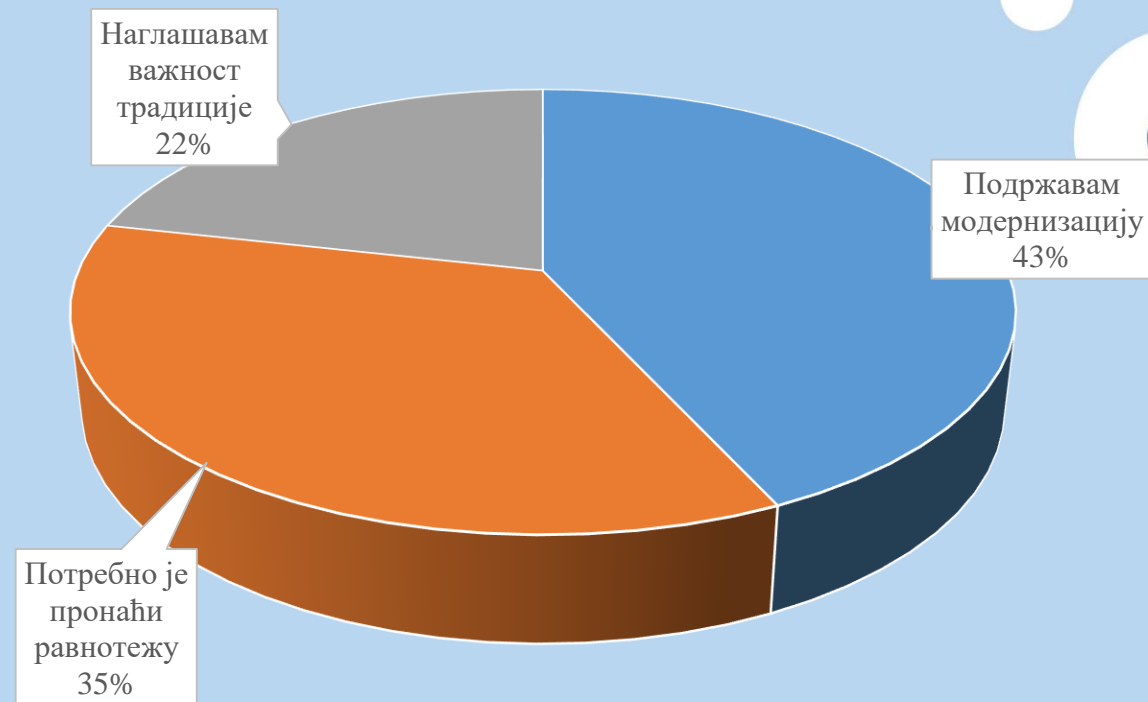
Нешто више од половине родитеља сматра да је добро или углавном добро информисано више од 30% наводи да је мало или уопште није информисано о увођењу националних уџбеника.

Ови налази указују да у постојећим условима информисања не постоји јасан и поуздан канал кроз који наставници и родитељи стичу релевантне информације, већ се ставови у значајној мери формирају посредно, кроз медије, друштвене мреже и интерпретације у јавном простору.

Друштвени ставови

наставници

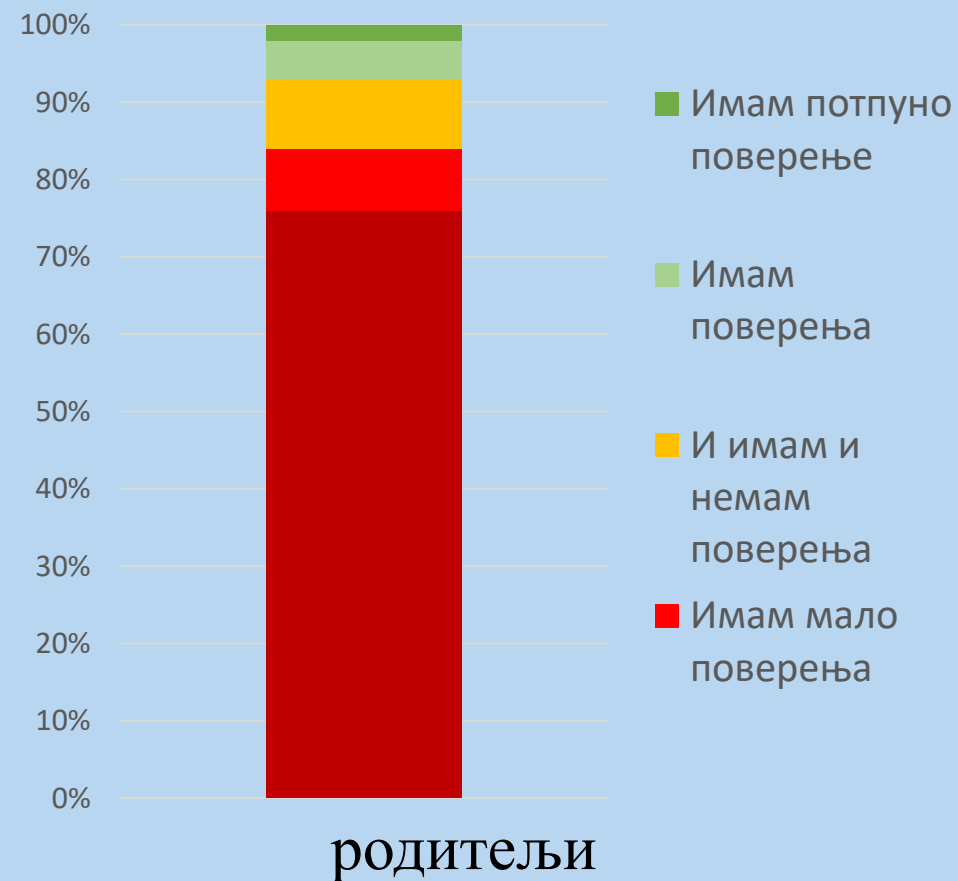

родитељи

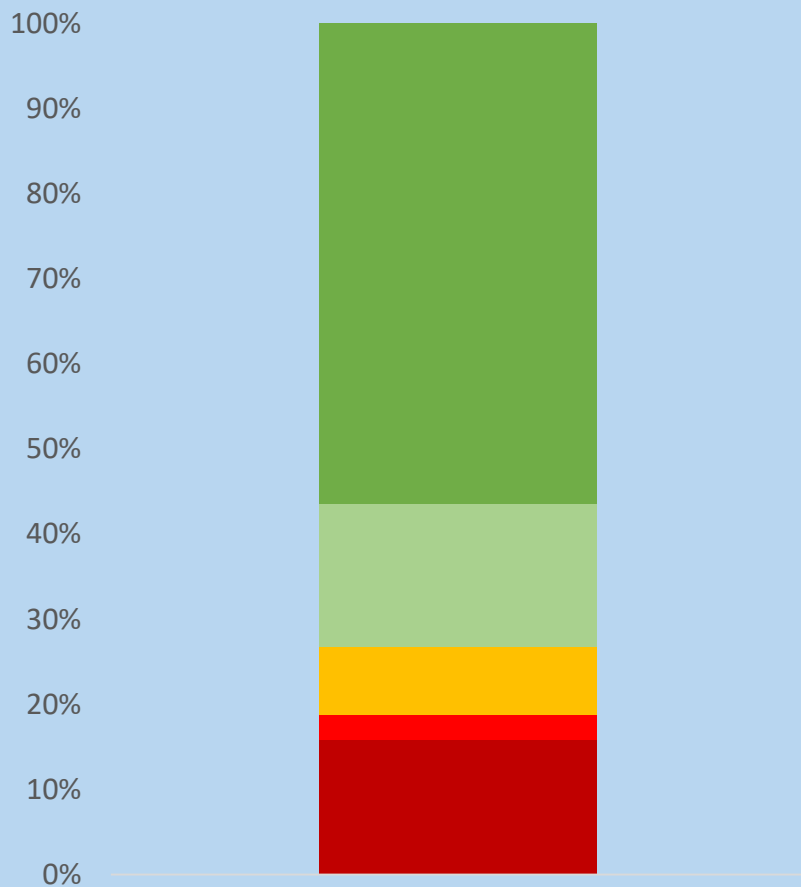
Друштвени ставови

- На основу узорка уочљива је извесна вредносна разуђеност код родитеља: 43% родитеља нагиње модернизацији, 35% заузима умерену позицију између традиције и савремених вредности, док 22% даје предност традиционалном приступу.
- Код наставника је ова подела мање изражена, јер је готово половина испитаника позиционирана у центру, што указује на доминацију умереног вредносног оквира.

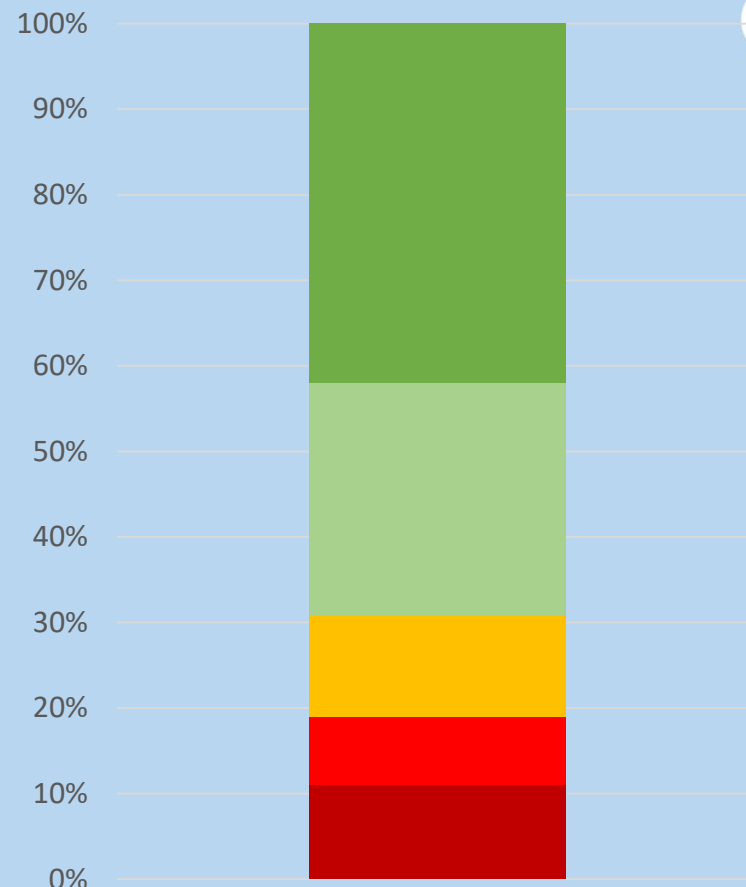
Колико имате поверења у актуелну власт када је реч о доношењу одлука које се тичу образовања

Представници извршне власти настоје да користе образовни систем како би обликовали вредности и ставове деце према њиховим интересима

наставници

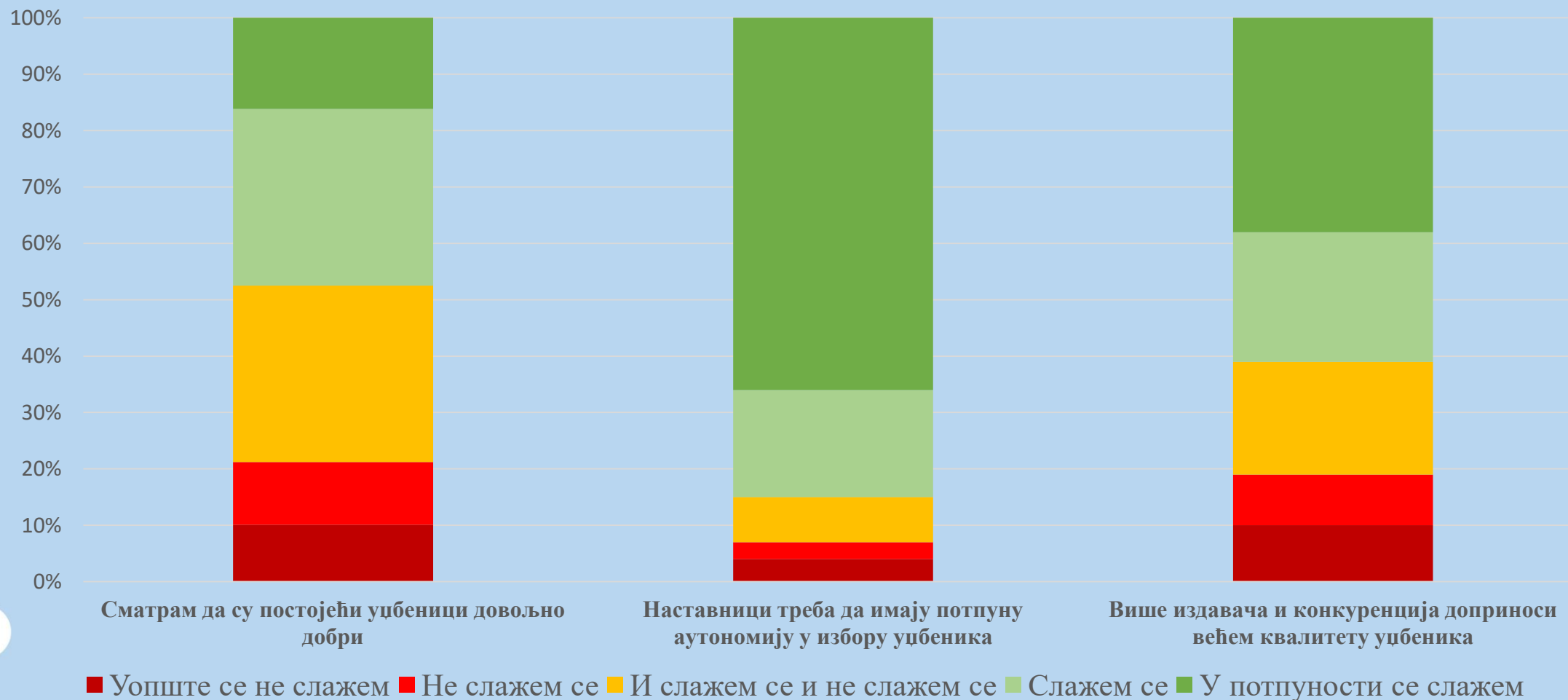

родитељи

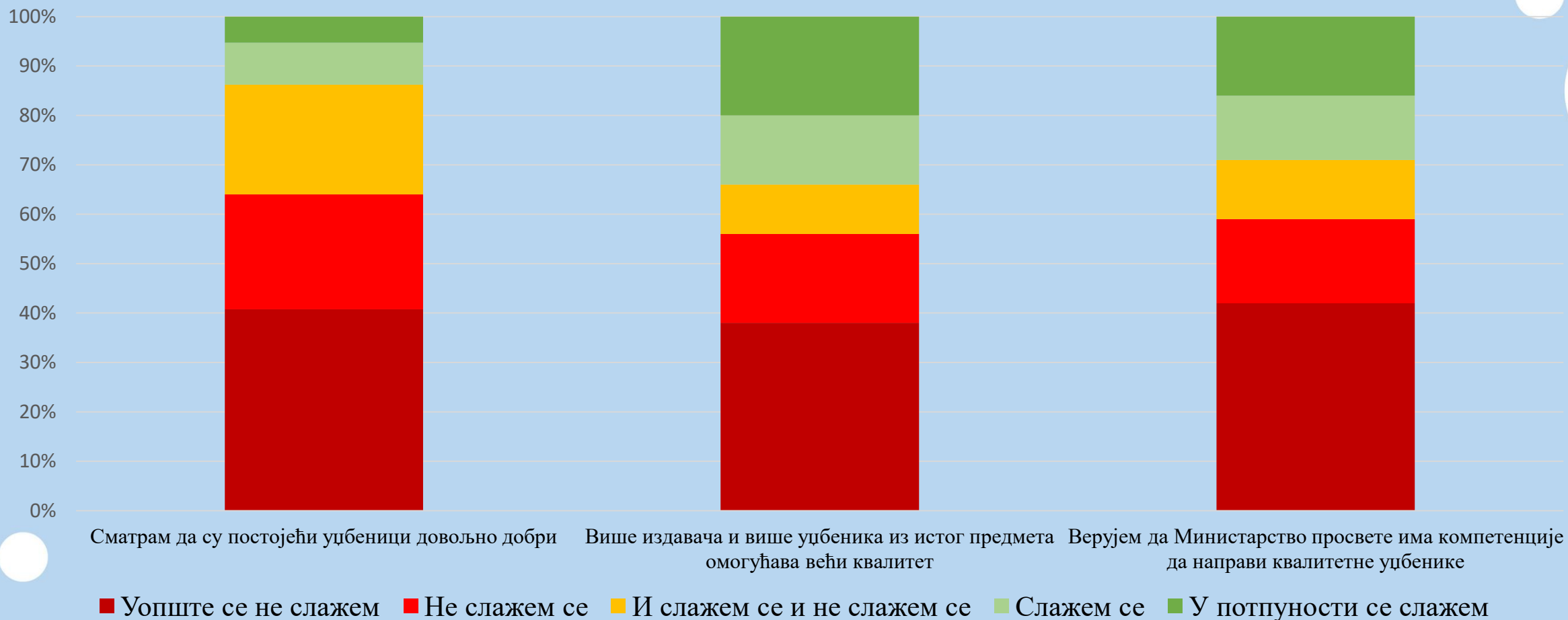
Закључак

- Док се код наставника ставови пре свега обликују у контексту ниског поверења у институције, код родитеља већу улогу имају вредносне оријентације и начин на који се тема представља у јавном простору (друштвене мреже, интернет портали...)
- У условима неуједначене информисаности, ставови о националним уџбеницима не формирају се искључиво на основу знања и чињеница, већ у великој мери под утицајем јавног наратива при чему код наставника доминира фактор неповерења у институције, а код родитеља комбинација система вредности, информисаности и медијског утицаја.

Ставови наставника о националним уџбеницима

Родитељи

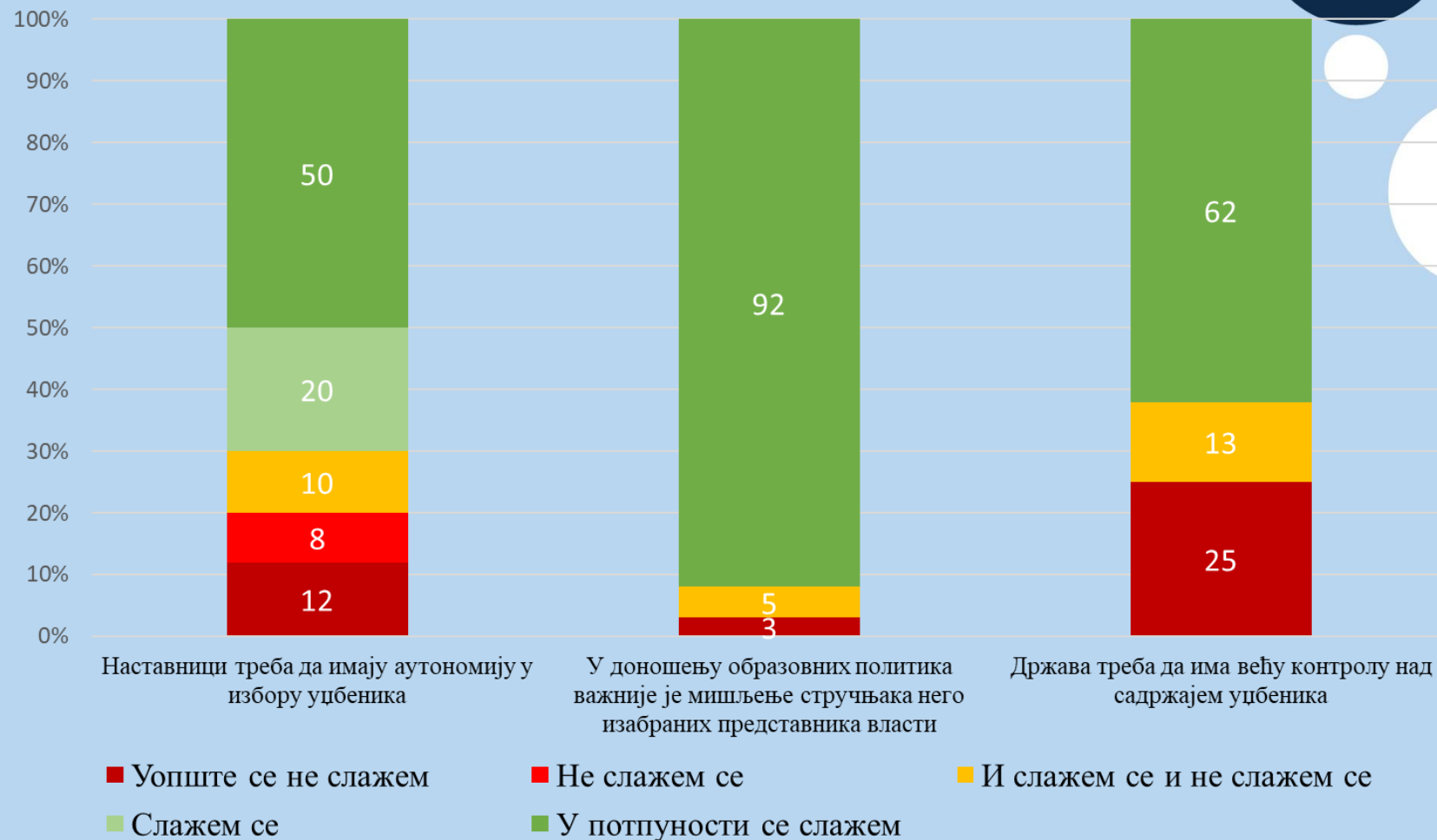
Ставови наставника и родитеља о националним уџбеницима

- Наставници не одбацују постојећи систем уџбеника, али виде простор за његово унапређење.
- У великој већини подржавају аутономију наставника у избору уџбеника
- Већина наставника подржава постојање више издавача, уз уверење да конкуренција повећава квалитет.
- Наставници генерално подржавају децентрализован и плуралистички модел уџбеничке политике, уз задржавање постојећег система као функционалне основе.

- Док наставници подржавају децентрализован и професионални модел, родитељи су склонији критичком ставу према постојећем систему, али без јасног консензуса о алтернативи
- Разлике између наставника и родитеља не произилазе из једног фактора, већ из комбинације:
  - различите позиције у образовном систему,
  - различитог нивоа и начина информисаности,
  - и различитих образаца поверења у институције.
- Наставници уџбенике посматрају пре свега као професионални наставни алат у оквиру сопствене педагошке праксе, док их родитељи чешће сагледавају у ширем системском и вредносном контексту образовне политике, уз изражени ниво критичности и неповерења у институционалне капацитете.

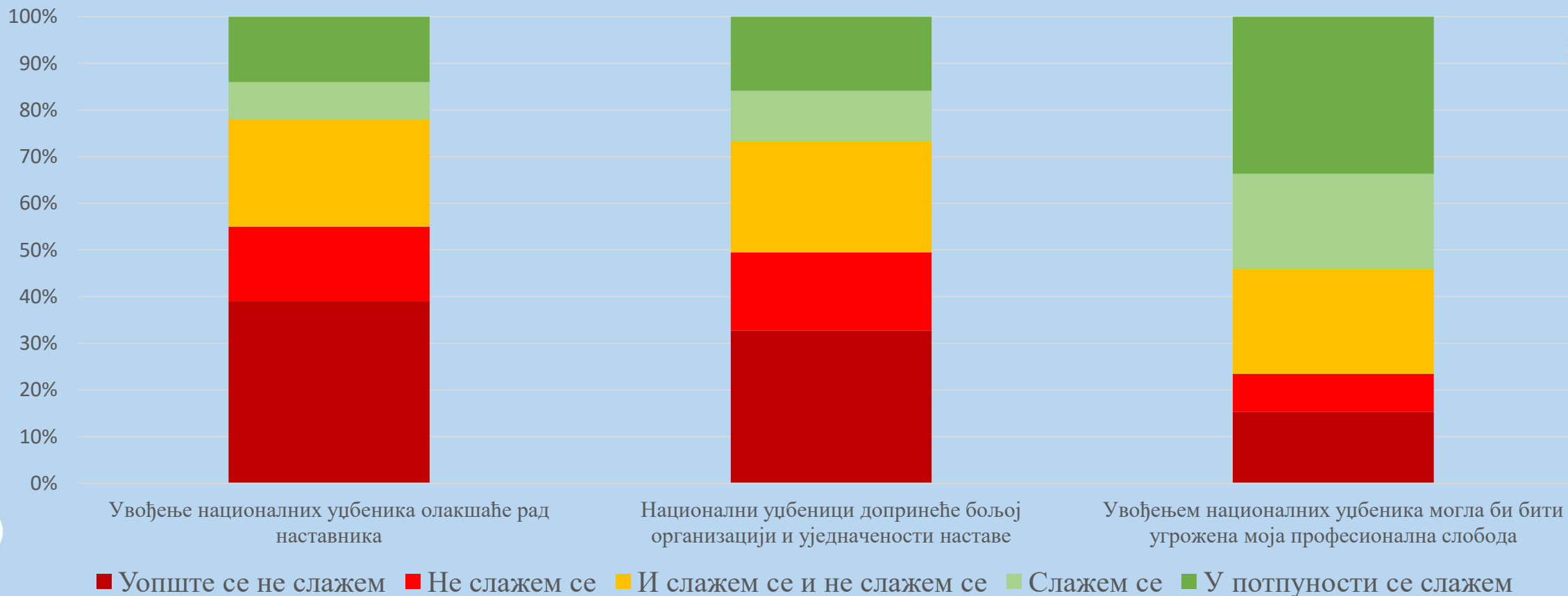
Родитељи

Ови подаци указују на истовремено присуство две оријентације: високо поверење у струку и наставнике као професионалце, али и изражену потребу за институционалном контролом садржаја, што говори о комбинованом моделу очекивања, аутономија у пракси уз државни надзор над оквиром.

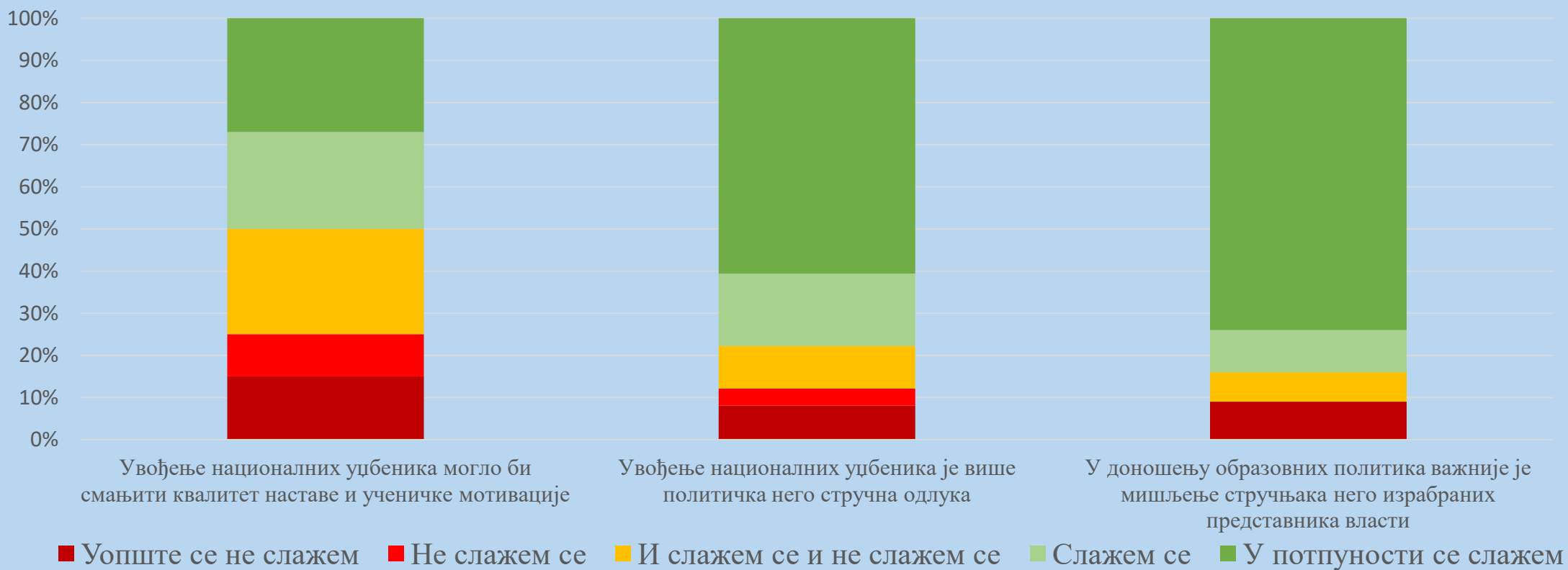

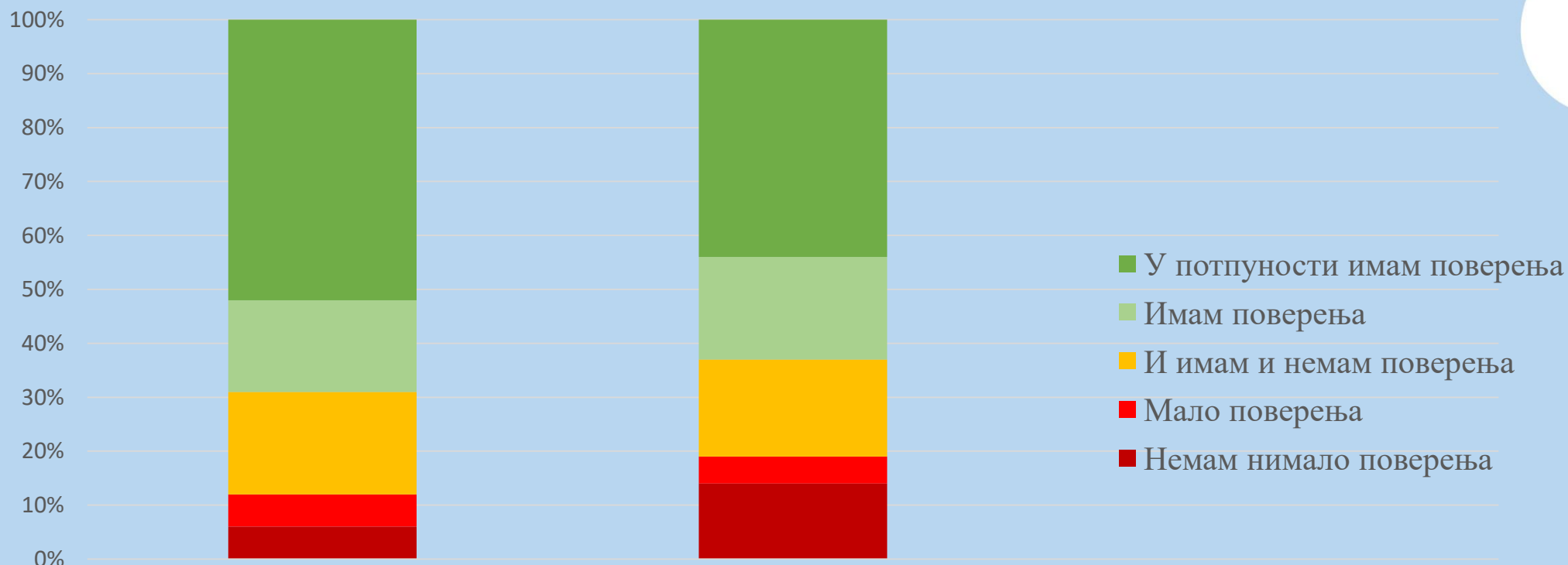
Наставници у већини не препознају директне педагошке или организационе добити од увођења националних уџбеника, док истовремено више од половине испитаних изражава бојазан да би такав модел могао ограничити њихову професионалну слободу.

Ставови наставника указују на изражену професионалну оријентацију ка доминацији стручног мишљења у образовним политикама, уз перцепцију да је увођење националних уџбеника пре свега политички, а не стручни процес. Истовремено, постоји значајан ниво резерве у погледу њиховог утицаја на квалитет наставе и мотивацију ученика.

Наставници у значајној мери изражавају забринутост у погледу потенцијалног утицаја националних уџбеника на плурализам у наставним садржајима. Укупно 69% испитаника сматра да би њихово увођење могло довести до једносмерних приказа историјских и друштвених тема. Сличан образац присутан је и у односу на развој критичког мишљења ученика

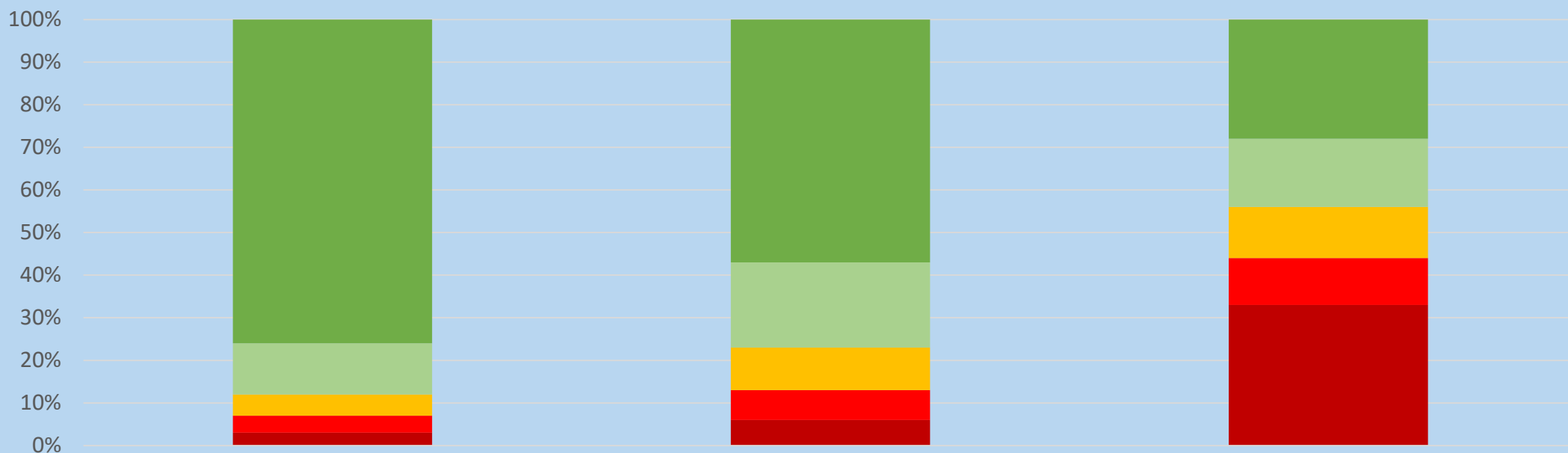

увођење националних уџбеника може довести до једносмерних приказа историјских и друштвених тема, без простора за различита тумачења

Национални уџбеници могли би смањити способност ученика да развијају критичко мишљење

- Ставови наставника указују на јасну професионалну оријентацију ка децентрализованом моделу уџбеничке политике, у којем више издавача и аутономија наставника имају кључну улогу.
- Идеја увођења националних уџбеника код наставника се превасходно перципира кроз професионалне ризике, пре свега у погледу ограничења аутономије, потенцијалног пада квалитета наставе и ученичке мотивације, као и могућег утицаја на критичко мишљење ученика.
- Истовремено, значајан део наставника увођење националних уџбеника не посматра као искључиво стручну, већ као **политички мотивисану меру**, при чему се истиче висока сагласност са тврдњом да образовне реформе у овој области више проистичу из политичких него из стручних одлука.
- Ова перцепција се надовезује на шири друштвено-политички контекст, у којем наставници већ исказују:
  - изразито низак ниво поверења у доносиоце политичких одлука у образовању,
  - високу сагласност да струка треба да има примат у образовним политикама,
  - и уверење да постоји покушај политичког обликовања образовног система.

Родитељи не доводе у питање политички карактер реформе, али истовремено верују да њена реализација може бити стручно заснована

Политичке одлуке често имају већи утицај на образовање него стручне процене

Главни мотив увођења националних уџбеника је политичка одлука

Верујем да ће избор аутора националних уџбеника бити заснован на стручним критеријумима, а не политичким

■ Уопште се не слажем

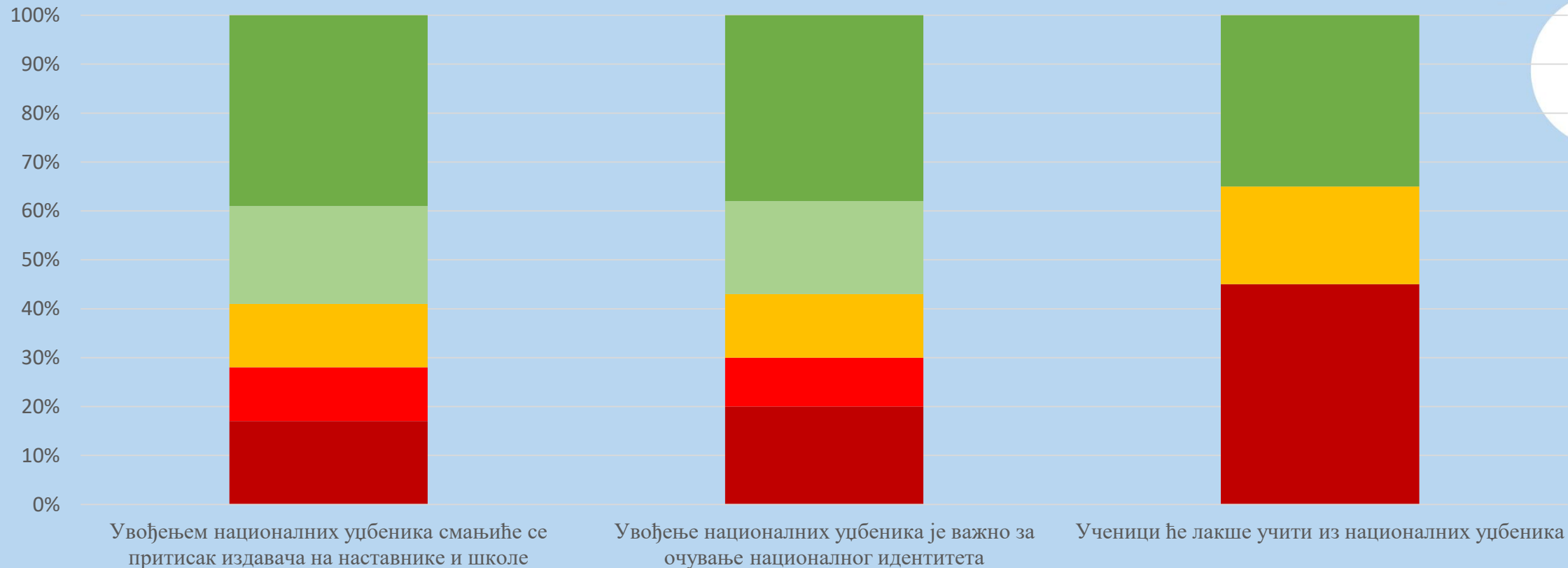
■ Не слажем се

■ И слажем се и не слажем се

■ Слажем се

■ У потпуности се слажем

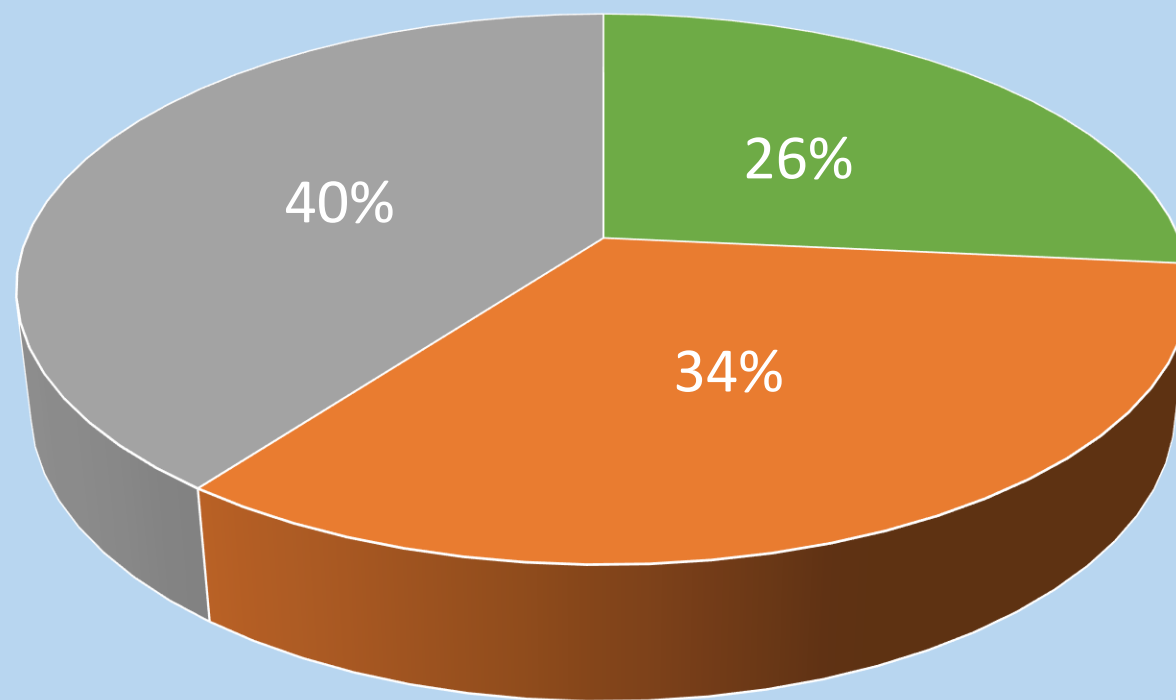
Родитељи у већини препознају националне уџбенике као механизам смањења утицаја издавачког тржишта и инструмент очувања националног идентитета, овде је подршка релативно висока и стабилна. Када се прелази на конкретан ефекат на учење, подршка пада, родитељи нису уверени у директну образовну корист

■ Уопште се не слажем ■ Не слажем се ■ И слажем се и не слажем се ■ Слажем се ■ У потпуности се слажем

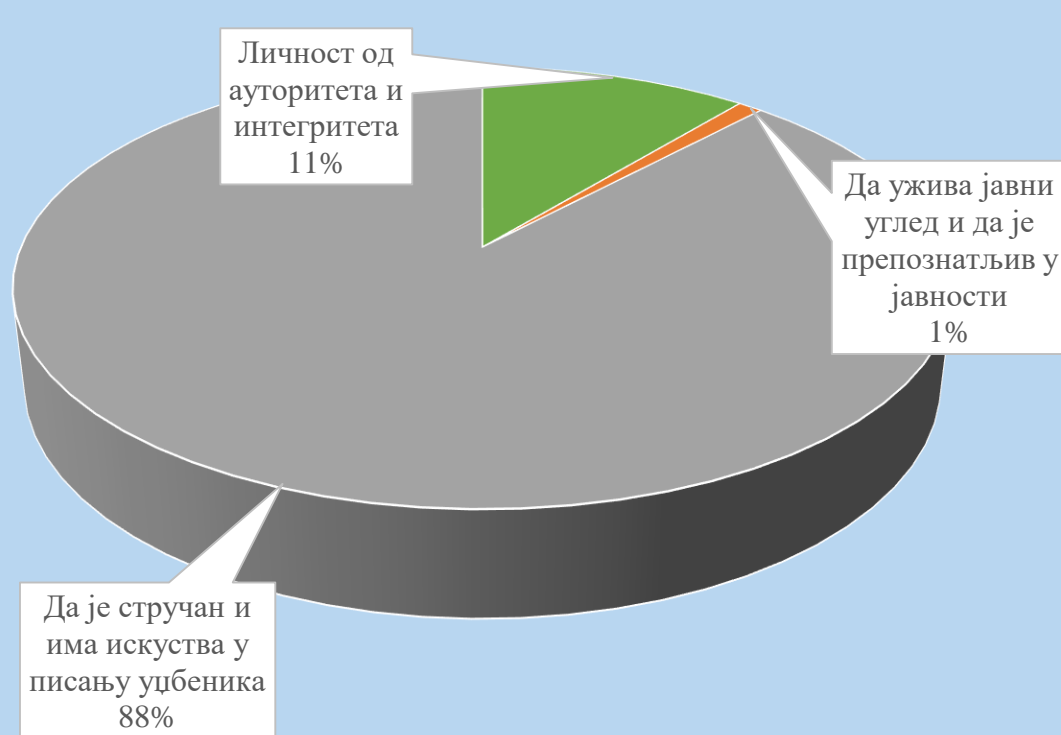
Да ли сматрате да би увођење националних уџбеника имало позитивне ефекте на образовање вашег детета?

Одговори родитеља на ово питање потврђују претходну тезу по којој нису сигурни да ће увођење националних уџбеника имати позитивне ефекте на образовање деце

■ Да ■ Не ■ Нисам сигуран/а

Приликом избора аутора националних уџбеника важно је да аутор буде

И код наставника и код родитеља уочава се снажан конзензус око тога да је стручност, поткрепљена искуством из праксе, кључни критеријум легитимитета аутора уџбеника, док законски недовољно дефинисани критеријуми остају у другом плану.

На основу добијених података може се уочити да и наставници и родитељи не заузимају у потпуности јединствен став према увођењу националних уџбеника, већ своје позиције формирају у оквиру различитих, делимично преклапајућих логика: професионалне, вредносне и институционалне.

Код наставника доминира професионална перспектива. Они у великој мери подржавају аутономију у избору уџбеника и постојећи модел више издавача, док се идеја националних уџбеника најчешће доводи у везу са могућим ограничењем професионалне слободе, уједначавањем наставе и потенцијалним утицајем на квалитет и критичко мишљење ученика. Истовремено, значајан део наставника овај процес посматра и као политички мотивисану интервенцију у образовни систем.

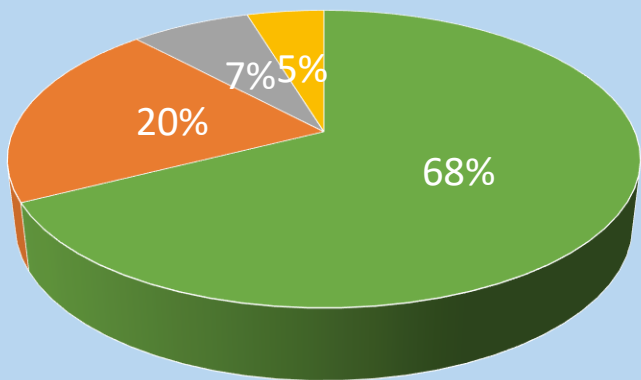
Код родитеља је уочљивија комбинација вредносних и институционалних очекивања. С једне стране, изражено је неповерење према политичкој улози у образовању и уверење да су образовне одлуке често политички условљене. С друге стране, истовремено постоји очекивање да кључни актери у изради уџбеника буду стручни и професионално компетентни, уз наглашену потребу за контролом квалитета и транспарентношћу процеса.

Упоредно посматрано, наставници снажније артикулишу професионалну аутономију и последице по наставну праксу, док родитељи више комбинују поверење у струку са захтевом за институционалним оквиром који гарантује контролу и квалитет.

Такође, може се уочити заједнички образац који спаја две наизглед супротстављене потребе: с једне стране подршку плурализму и улози више актера у изради и избору уџбеника, а с друге стране јасно изражену потребу за институционалним оквиром, контролом и транспарентним процедурама.

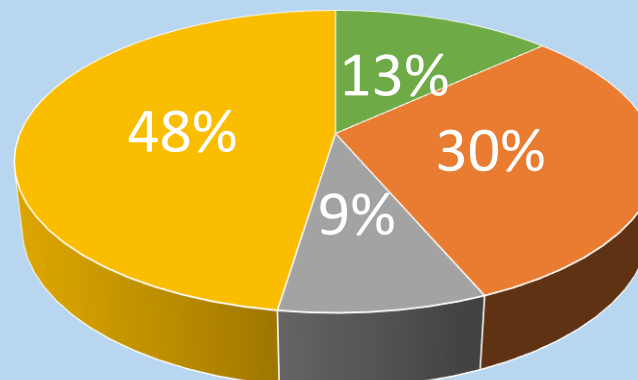
Финансирање уџбеника - родитељи

Да ли сматрате да би држава требала да финансира куповину свих уџбеника?

- Да и за основну и за средњу школу
- Да, само за основну школу
- Не, држава нема обавезу да финансира куповину уџбеника
- Немам став

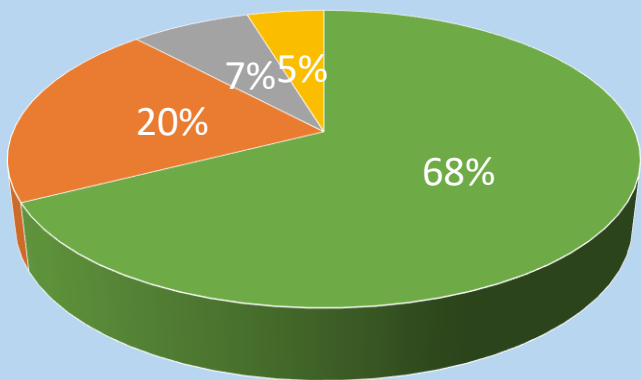
Да ли сматрате да је важније да се школа приликом одабира уџбеника руководи ценом или квалитетом

- Цена је веома важна приликом избора
- Цена је делимично важна приликом избора
- Цена није много важна приликом избора
- Цена није уопште важна, пресудан је квалитет

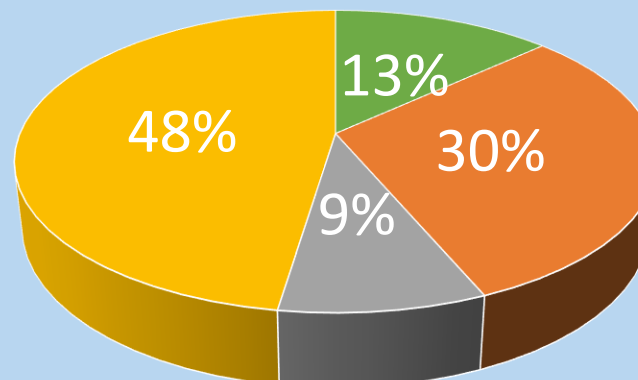
Финансирање уџбеника - родитељи

Да ли сматрате да би држава требала да финансира куповину свих уџбеника?

- Да и за основну и за средњу школу
- Да, само за основну школу
- Не, држава нема обавезу да финансира куповину уџбеника
- Немам став

Да ли сматрате да је важније да се школа приликом одабира уџбеника руководи ценом или квалитетом

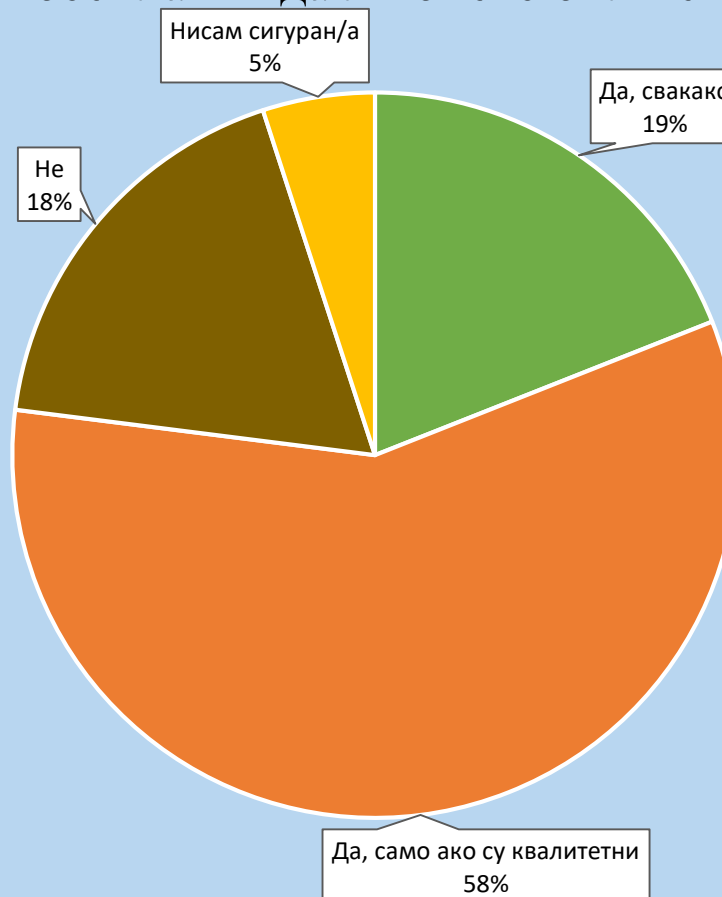

- Цена је веома важна приликом избора
- Цена је делимично важна приликом избора
- Цена није много важна приликом избора
- Цена није уопште важна, пресудан је квалитет

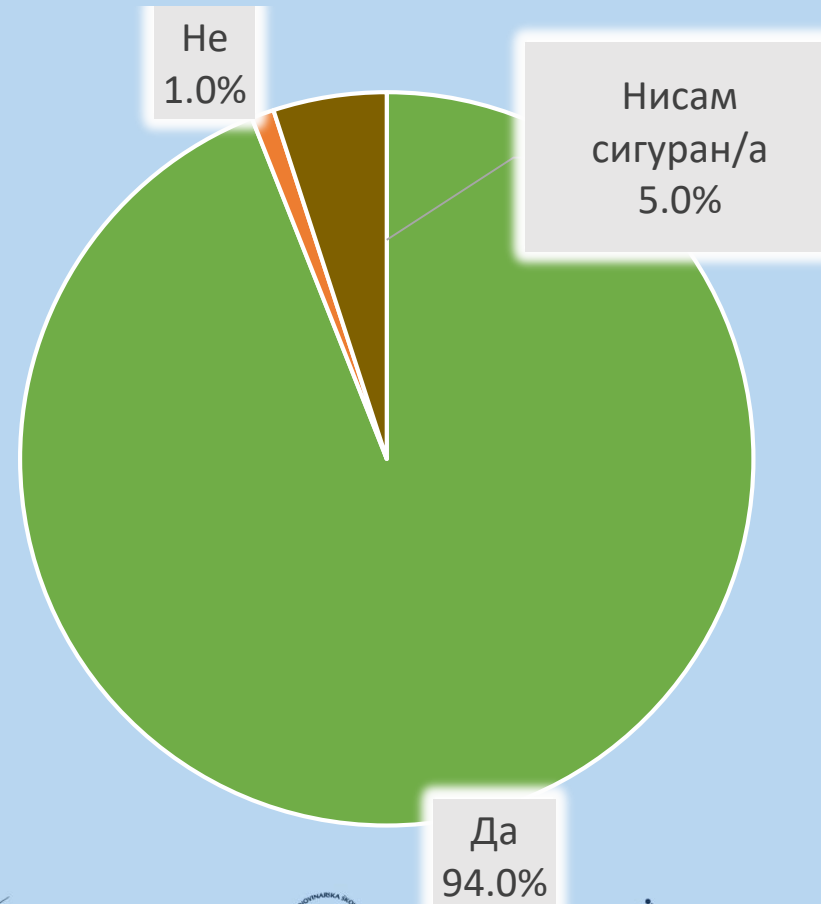

Финансирање уџбеника - родитељи

Ако би национални уџбеници били бесплатни да ли бисте били склони да подржите њихово увођење

Да ли сматрате да би процес израде националних уџбеника требало да укључује консултације са наставницима?

Хвала на пажњи

Удружење Еду форум

www.eduforum.org.rs